

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudkyní Mgr. Kateřinou Peroutkovou v právní věci

žalobce: **MUDr. M. S.**, narozený dne X
bytem X

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 1. 2024, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce se žalobou podanou Městskému soud v Praze domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 19. 1. 2024, č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým žalovaná zamítla námitky žalobce a potvrdila rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 10. 6. 2023, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím správní orgán I. stupně zamítl žalobcovu žádost o starobní důchod pro nesplnění podmínek § 28 zákona č. 155/1995 Sb., o

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), neboť nezískal potřebnou dobu pojištění.

II. Obsah žaloby

2. Žalobce namítal, že žalovaná rozhodla bez ohledu na skutečný stav věci a pochybila, když žalobce nedostatečně poučila. Žalovaná žalobci neposkytla upřesňující informace o tom, že čestné prohlášení k doložení zaměstnání během sporné doby pojištění nemusí pocházet pouze od přímého spolupracovníka žalobce, přestože jí bylo známo, že se žalobci podařilo dohledat pouze jednoho přímého spolupracovníka (ze čtyř členů pracovní čety již jeden nežije a dalšího se nepodařilo identifikovat, vedoucí provozovny rovněž již nežije), a proto k námitkám doložil čestné prohlášení jen jednoho svědka na místo dvou. Až při pečlivém pročítání napadeného rozhodnutí si uvědomil, že zaměstnání nemusí dosvědčit pouze přímý spolupracovník žalobce, ale též kdokoli jiný. Tuto skutečnost tak mohl dosvědčit například některý z několika žalobcových bývalých spolužáků z Fakulty X UK, kteří měli o zmíněné skutečnosti povědomí. Žalobce by proto v případě ústního jednání před soudem navrhnul svědky z řad jeho tehdejších spolužáků, kteří by žalobcovo zaměstnání v X mezi nultými ročníky potvrdili, případně může získat a doložit jejich čestná prohlášení ve standardu požadovaném žalovanou.
3. Dále namítal, že přestože absolvoval celkem cca 7,5 let prezenčního studia po dosažení 18. roku věku, bylo mu v souladu se zákonem uznáno jen 6 let. Důvod, proč mu nebyl přiznán starobní důchod, je přímým důsledkem souběhu dvou klíčových okolností. V prvé řadě se narodil X, tudíž šel do školy starší než většina spolužáků. Základní školu absolvoval v rozsahu tehdy povinných 9 let. Přestože pak bezprostředně navázal denním studiem střední školy a maturoval v řádné termínu, středoškolské studium mu „ukrojilo“ cca 1,5 roků ze započitatelné doby prezenčního studia, neboť mu v průběhu maturitního ročníku již táhlo na 20 let. Druhou okolností je skutečnost, že následně absolvoval v co nejkratší době a zcela řádně délkou i objemem studijní látky nejnáročnější kombinaci studia vůbec, kdyby namísto šestileté medicíny absolvoval např. pětileté nebo čtyřleté studium na ČVUT, měl by nesporně odpracováno jeden až dva roky navíc stejně jako většina jeho spolužáků ze střední školy (i vzhledem k tehdejší všeobecné pracovní povinnosti). Žalobce má pochybnosti o tom, zda je v takové situaci naplňováno ústavní právo občana na rovnost před zákonem zakotvené Ústavou i Listinou.
4. Navrhl proto, aby soud napadené rozhodnutí zrušil, věc vrátil žalované k dalšímu řízení a uložil jí povinnost nahradit žalobci náklady řízení.

III. Vyjádření žalované

5. Žalovaná uvedla, že spornou je doba pojištění od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980. K první žalobní námitce žalovaná poukázala na ust. § 38 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“) a uvedla, že k prokázání sporné doby pojištění zaslala žalobci výzvu ze dne 22. 8. 2023, kterou žalobce podle § 50 odst. 2 správního řádu a s poukazem na § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení vyzvala k doplnění podání v tom smyslu, že k prokázání doby pojištění lze použít čestného prohlášení nejméně 2 svědků a žadatele o důchod, nelze-li tuto dobu

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

prokázat jinak. Výzvou se žalobci současně dostalo poučení, že pro podrobnější informace se může obrátit na PSSZ. Žalobce však doložil čestné prohlášení pouze jednoho svědka, pana F. Ř., který navíc neprokázal, že měl a mohl mít povědomí o zaměstnání žalobce ve sporné době pojištění, neboť v evidenčních listech důchodového pojištění svědka není záznam o tvrzeném přerazení, během kterého se měl setkat v pracovní četě se žalobcem. Dále konstatoval, že při studiu nultého ročníku byl žalobce v roce 1980 pouze uchazečem o studium na vysoké škole, nikoliv studentem, proto mu dobu pojištění v roce 1980 nemohou potvrdit spolužáci.

6. K námitce absolvování 7,5 let prezenčního studia po dosažení 18. roku na místo 6 let odkázala na § 13 odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění a uvedla, že podle spisové dokumentace žalobce ukončil středoškolské studium v X a ke studiu na vysoké škole byl přijat až v roce X. Studium nultého ročníku nelze považovat za dobu studia na vysoké škole. Při hodnocení doby studia žalovaná postupovala v souladu se zákonem.
7. K námitce neústavnosti napadeného rozhodnutí konstatovala, že nedošlo k porušení práva na přiměřené hmotné zabezpečení ve staří, neboť tohoto práva se lze domáhat pouze v mezích zákonů. Pro poskytnutí musí být splněny podmínky stanovené zákonem, mj. naplnění potřebné doby pojištění. Při uplatňování nároku na přiznání starobního důchodu jsou primárním důkazním prostředkem řádně vyplněné evidenční listy důchodového pojištění, při pochybnostech o délce pojištění mohou být skutečnosti prokázány i jinak, pomocí všech vhodných důkazních prostředků. Vzhledem k tomu, že se jedná o řízení na žádost ovládané dispoziční zásadou, je především na žadateli, aby předložil dostatečné důkazy. Žalobce však během řízení důkazy nenavrl a dobu pojištění se mu nepodařilo prokázat, takovým důkazem není ani prohlášení svědka, který tvrdí, že byl žalobcovým spolupracovníkem, což ale není podloženo důkazy. Dále poukázala na fakt, že žalobce řadu let jako osoba samostatně výdělečně činná nepodával přehledy a neodváděl pojistné na důchodové pojištění a nepřispíval tak do důchodového systému, dlužná výše pojistného činí 432 989 Kč. Absence dob v tak velkém rozsahu se jednoznačně musela projevit i na posouzení nároku žalobce na starobní důchod.
8. Navrhla proto, aby soud žalobu zamítl.

IV. Replika žalobce

9. Žalobce nesouhlasil s vyjádřením žalované, řada výroků je nepravdivá nebo pravdivá jen zčásti. Zevrubně popsal své pracovní aktivity před nástupem na vysokou školu. Z vyjádření žalované vyznívá, že se žalobce snažil studium nultých ročníků uplatnit jako dobu prezenčního studia, to však není pravda, neboť během této doby byl řádně zaměstnán v hlavním pracovním poměru, což bylo žalovanou také započteno do celkové doby zaměstnání. Vysvětlil, že po dvou neúspěšných pokusech dostat se na medicínu na krátkou dobu vzdal své plány a na 4 měsíce se nechal zaměstnat jako instalatér – topenář. Tato sporná doba je na den dlouhá oněch 123 dnů, které žalobci údajně chybí do celkové doby uznaného zaměstnání 35 odpracovaných let. Dále objasnil, jak je to s jeho dlužným pojistným. Všechny své dluhy vůči žalované zaplatil v roce 2016. Je pravda, že během problematického covidového období neodváděl zálohové platby, ale také nečerpal dávky na podporu OSVČ, a naopak se nechal nad rámec svých obvyklých pracovních povinností zaměstnat jako vakcinační lékař.

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

Upozornil, že žalovaná v jeho případě nedodržela termíny stanovené pro správní řízení, jejími zaměstnanci bylo vynaloženo mnoho energie k dosažení všelijakých průtahů a také k mylnému informování žalobce.

10. V jeho případě tak byla porušena práva zaručená Listinou základních práv a svobod, se kterou plně nekoresponduje ani znění zákona, neboť omezuje dobu studia započitatelnou pro účely starobního důchodu, čímž bezdůvodně znevýhodňuje skupinu osob. V případě nařízení jednání žalobce doloží chybějící svědeckou výpověď od kolegy z nultého ročníku, rovněž doloží nesprávné postupy zaměstnanců žalované ve fázi předběžných jednání a podání žádosti o důchod a doplní další důkazní materiály.

V. Obsah správního spisu

11. Ze správního spisu soud zjistil, že žalobce podal dne 23. 1. 2023 žádost o starobní důchod s požadovaným datem přiznání od 25. 10. 2022.
12. Prvostupňovým rozhodnutím ze dne 10. 6. 2023 byla žalobcova žádost zamítnuta pro nesplnění podmínek podle § 28 zákona o důchodovém pojištění, konkrétně žalobce nezískal potřebnou dobu pojištění. Žalobce ke dni 25. 10. 2022, od něhož žádá přiznání starobního důchodu, získal pouze 34 roků a 243 dnů doby pojištění a pouze 28 roků a 104 dnů doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, nesplňuje tak podmínku získání 35 let doby pojištění danou v § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění ani podmínku získání 30 let doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, která je stanovena v § 29 odst. 3 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. Věk potřebný pro nárok na starobní důchod podle § 29 odst. 2 a § 29 odst. 3 písm. b) zákona o důchodovém pojištění v případě žalobce činí 68 let a 10 měsíců, tohoto věku žalobce ke dni 25. 10. 2022 nedosáhl, nesplňuje tak ani podmínky dané v § 29 odst. 2 a § 29 odst. 3 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. Doba studia po 18. roce věku lze hodnotit pouze v rozsahu prvních šesti let tohoto studia. Nedílnou součástí je osobní list důchodového pojištění, dle kterého období od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980, tj. 123 dnů, nebylo uznáno jako doba pojištění.
13. Žalobce podal proti prvostupňovému rozhodnutí dne 24. 7. 2023 námitky. Popsal svůj dosavadní postup přípravy ve věci žádosti o starobní důchod. Žalobce se o nepokrytí sporného období od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980, tj. 123 dnů, dozvěděl při osobním jednání na přepážce žalované, úřednice mu však sdělila, že celková doba pojištění je i bez doloženého sporného období dostatečná, upustil proto od úmyslu prokazovat pojištění během sporné doby. Kdyby před podáním žádosti věděl, že celková doba pojištění nemusí být shledána dostatečnou, vynaložil by veškeré úsilí, aby prokázal své zaměstnání v X, které trvalo minimálně právě 123 dnů, tedy dobu, která chybí do nutné doby pojištění. Stav dokumentace tohoto pracovního poměru je tristní, mohl by se však pokusit dohledat svědky z řad svých tehdejších spolupracovníků. Dále se bránil proti tomu, že mu po 18. roku života bylo započítáno pouze 6 let studia, přestože své celé studium absolvoval řádně, z důvodu objektivních okolností (datum narození a šestileté studium medicíny) přišel o dobu pojištění v porovnání se svými vrstevníky. Požádal o zmírnění tvrdosti zákona v mimořádných situacích. Připojil své čestné prohlášení, dle kterého byl od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980 zaměstnán na plný pracovní úvazek v X.

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

14. Výzvou ze dne 22. 8. 2023 žalovaná žalobce poučila o ust. § 50 odst. 2 věty třetí správního řádu a ust. § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení a uvedla, že ve své evidenci nemá žádné podklady o jeho zaměstnání v období od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980, dále vyzvala žalobce k zaslání jeho čestného prohlášení a čestného prohlášení nejméně 2 svědků (nejlépe bývalých kolegů/kolegyň, kteří v namítaném období vykonávali stejné zaměstnání) na příslušných formulářích s úředně ověřenými podpisy pro účely prokázání sporné doby pojištění ve smyslu § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Na základě výzvy žalobce doložil podání ze dne 2. 10. 2023, ke kterému připojil své čestné prohlášení a čestné prohlášení svědka pana F. Ř.. V přípisu uvedl, že pan Ř. je jediný spolupracovník z čtyřčlenné čety, kterého se žalobci podařilo dohledat. Dalšího svědka se pokusil zajistit z řad dalších pracovníků, ten si však žalobce nepamatuje, což je možné, neboť každý z nich pracoval na jiných akcích. Žalobce si je vědom, že podané svědectví není kompletní, všichni tehdejší pracovníci provozovny byli starší než žalobce, většina z nich už nežije, proto není v jeho silách v této věci udělat více.
15. Napadeným rozhodnutím ze dne 19. 1. 2024 žalovaná námitky zamítla a potvrdila prvostupňové rozhodnutí. Shledala, že žalobce nesplnil podmínku získání potřebné doby pojištění. Podle § 85 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení lze k prokázání doby pojištění použít čestného prohlášení nejméně 2 svědků a žadatele o důchod, nelze-li tuto dobu prokázat jinak. Žalobce však doložil svědecké prohlášení pouze jednoho svědka a sdělil, že se mu další svědky nepodařilo dohledat. Namítanou dobu pojištění od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980 proto nebylo možné zohlednit ani podle citovaného ustanovení. Podle § 13 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění se za náhradní dobu pojištění považuje též doba studia získaná před 1. 1. 1996, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let. Žalobci byla doba jeho studia po 18. roku věku hodnocena v maximálním možném rozsahu 6 let. K žádosti o odstranění tvrdosti uvedla, že o ní bude rozhodováno dodatečně, neboť není předmětem námitkového řízení.

VI. Hodnocení věci Městským soudem v Praze

16. Městský soud v Praze na základě podané žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a to v mezích žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s.ř.s.), a vycházel přitom ze skutkového a právního stavu ke dni vydání napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s.ř.s.). Po provedeném řízení dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
17. K projednání dané věci soud nařídil ústní jednání, které se konalo dne 7. 2. 2025, žalobce i žalovaná při jednání setrvali na svých stanoviscích. Žalobce doplnil, že ve sporném období pracoval v X, písemné doklady se zanedbaly, bylo to v létě, ze tří jeho kolegů jsou dva po smrti, zbývá jen jeden, může však navrhnout další svědky.
18. V daném případě je sporné, zda žalobce získal dostatečnou dobu pojištění pro vznik nároku na starobní důchod, konkrétně jde o období od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980.
19. Podle § 28 zákona o důchodovém pojištění *pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku, popřípadě splňuje další podmínky stanovené v tomto zákoně.*

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

20. Podle § 29 odst. 1 písm. k) zákona o důchodovém pojištění *pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018.*
21. U žalobce není pochyb o splnění podmínky dosažení důchodového věku, který podle § 32 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění ve spojení s přílohou č. 1 tohoto zákona činí 63 let a 10 měsíců. Důchodového věku tak dosáhl dne X, přičemž přiznání starobního důchodu požadoval od tohoto dne.
22. Doba pojištění nutná k přiznání starobního důchodu činí v případě žalobce 35 let, podle napadeného rozhodnutí však žalobce k požadovanému dni přiznání získal pouze 34 let a 243 dnů pojištění, žalovaná neuznala jako dobu pojištění období od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980. Žalobce namítal, že v tuto dobu byl zaměstnán u organizace X a žalovaná jej nedostatečně poučila o tom, jak tuto skutečnost může prokázat.
23. Z judikatury Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) vyplývá, že primárním důkazním prostředkem k osvědčení doby pojištění je evidenční list důchodového pojištění. Při jeho absenci je však zapotřebí aplikovat obecná pravidla pro dokazování platná pro řízení ve věcech důchodového pojištění, která jsou zakotvena v § 84 a § 85 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Rovněž se použijí obecná pravidla pro dokazování podle § 52 odst. 1 správního řádu (srov. rozsudky NSS ze dne 22. 12. 2021, č. j. 3 Ads 99/2020-25 či ze dne 14. 3. 2019, č. j. 8 Ads 188/2017-49). Podle § 51 odst. 1 správního řádu lze přitom k provedení důkazů užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci, a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy (srov. rozsudek NSS ze dne 14. 3. 2019, č. j. 8 Ads 188/2017-49).
24. Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení výslovně upravuje, jak postupovat v případě sporných dob pojištění. Podle § 85 odst. 5 tohoto zákona *k prokázání doby pojištění lze použít čestného prohlášení nejméně 2 svědků a žadatele o důchod nebo o úpravu důchodu, nelze-li tuto dobu prokázat jinak.*
25. Účelem § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení je, aby pojištěnec mohl po dosažení důchodového věku doložit svou účast na důchodovém pojištění získanou v minulosti, často s odstupem řady desítek let. Zákonodárce si byl vědom skutečnosti, že po tak dlouhém časovém úseku je často nanejvýš problematické předložit příslušné evidenční listy (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 6. 2013, č. j. 4 Ads 27/2013-20). V posuzované věci se zároveň jedná o řízení o žádosti, které je ovládáno dispoziční zásadou. Postup správního orgánu tak byl do značné míry předurčen aktivními úkony a konkrétními návrhy ze strany žalobce.
26. V prvostupňovém řízení žalobce nepožadoval, aby mu jako doba pojištění byla uznána též doba od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980, nijak správnímu orgánu neindikoval, že v tu dobu měl být zaměstnán u X, zároveň se ve spise nenacházely ani žádné podklady, ze kterých by správní orgán I. stupně mohl mít informace o této pracovní činnosti žalobce. Správní orgán I. stupně tedy nijak nepochybil, pokud žalobci tuto dobu pojištění neuznal.
27. Soud rovněž podotýká, že různé neformální informace podané zaměstnanci správního orgánu jsou sice projevem dobré správy, nemají však žádnou právní závaznost a netvoří podklady napadeného rozhodnutí, to samé platí o informativní důchodové aplikaci na

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

eportálu ČSSZ, kdy i ze samotného názvu vyplývá, že má pouze informativní povahu (výpis z této aplikace žalobce přiložil k námitkám) a informativním výpočtu důchodu (rovněž přiloženo k námitkám). Právní relevanci má až samotné prvostupňové a napadené rozhodnutí a jejich podklady.

28. V souvislosti s prokazováním dob pojištění NSS v rozsudku ze dne 17. 9. 2008, č. j. 6 Ads 88/2007-75, uvedl, že „ze zákonné úpravy nikterak nevyplývá, že by bylo povinností žalované dohledávat jednotlivé doby zaměstnání, resp. pojištění žadatelů o přiznání starobního důchodu, které žadatel buďto neuvede vůbec, nebo je uvede značně neúplně a neurčitě. Přitom podle zákona č. 582/1991 Sb. platí, že pokud jde o doby zaměstnání, evidují je zaměstnavatelé, kteří za tím účelem vedou evidenční listy důchodového pojištění svých zaměstnanců (§ 38) a tyto předkládají České správě sociálního zabezpečení prostřednictvím okresní správy sociálního zabezpečení (§ 39). Předmětem případného sporu pak může být obvykle jen zcela konkrétní doba zaměstnání u určitého zaměstnavatele, od něhož evidenční list příp. chybí. Evidenční listy důchodového zabezpečení (pojištění) sice nejsou jedinými důkazy k prokázání doby pojištění (zaměstnání) a náhradních dob, avšak v daném případě stěžovatelka ani netvrdila, že byla zaměstnána v jiných dobách a u jiných zaměstnavatelů, než jak je doba zaměstnání uvedena v osobním listu důchodového pojištění.“ (podtržení doplněno) V rozsudku ze dne 29. 2. 2012, č. j. 3 Ads 168/2011-54 pak NSS uvedl, že „doba výkonu zaměstnání se zjišťuje z evidenčních listů důchodového pojištění zakládaných v centrální evidenci České správy sociálního zabezpečení, a vykazuje se v osobním listu důchodového pojištění, vyhotovovaným taktéž Českou správou sociálního zabezpečení. Je-li účastník v řízení o přiznání důchodu [...] toho názoru, že mu nějaká doba pojištění (zaměstnání) není započtena, měl by své tvrzení doložit příslušnými doklady nebo k prokázání tvrzené skutečnosti alespoň navrhnout důkazy. Nedisponuje-li žadatel průkaznými písemnými doklady, potom může postupovat ve smyslu § 85 odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb., který stanoví: K prokázání doby pojištění lze použít čestného prohlášení nejméně 2 svědků a žadatele o důchod nebo o úpravu důchodu, nelze-li tuto dobu prokázat jinak. [...] Podle úpravy obsažené v § 50 odst. 2 správního řádu sice podklady pro vydání rozhodnutí opatřuje správní orgán, nicméně stejně tak platí, účastníci řízení jsou povinni při opatrování podkladů pro vydání rozhodnutí poskytovat správnímu orgánu veškerou potřebnou součinnost.“ (podtržení doplněno)
29. Žalobce své zaměstnání u X v období od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980 zmínil teprve v námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí, kde rovněž uvedl, že tento subjekt již zanikl a jeho archivy byly zničeny při povodni, žalobce nemá k tomuto pracovněprávnímu vztahu žádné doklady, ale mohl by se pokusit dohledat svědky z řad tehdejších spolupracovníků. Z toho bylo patrné, že od tvrzeného zaměstnavatele žalobce již nebylo možné získat žádné relevantní informace, ani nedodané evidenční listy důchodového pojištění, a sám žalobce žádné písemnosti prokazující jeho tvrzený pracovní poměr u zaniklého subjektu již k dispozici neměl. K prokázání sporné doby pojištění tedy mohlo být postupováno pouze podle § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, kdy mohlo být použito čestné prohlášení žalobce a nejméně 2 svědků, neboť spornou dobu nebylo možné prokázat jiným způsobem.
30. Žalovaná tudíž zcela adekvátně v takové situaci zaslala žalobci výzvu, ve které mu sdělila, že ke spornému období nemá ve své evidenci žádné doklady o zaměstnání žalobce, poučila jej o § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, který citovala, a vyzvala žalobce k zaslání jeho čestného prohlášení a

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

čestného prohlášení nejméně 2 svědků na příslušných formulářích ve lhůtě do 30 dnů od doručení této výzvy. Soud považuje výzvu za zcela jednoznačnou a srozumitelnou, formulovanou v souladu s příslušným zákonným ustanovením. Žalobci bylo jasné sděleno, že musí obstarat čestná prohlášení nejméně 2 svědků, z čehož je zřejmé, že se mohlo jednat o jakékoli osoby, které mohly mít relevantní informace o zaměstnání žalobce. Zároveň žalovaná ve výzvě uvedla, že nejlépe by se mohlo jednat o bývalé kolegy/kolegyně, kteří v namítaném období vykonávali stejné zaměstnání. Z jazykového výkladu této formulace se podává, že těmito svědky tedy mohli být bývalí kolegové žalobce (kdy ze slova *nejlépe* vyplývá, že takové osoby by zřejmě mohly nejvíce prospět žalobci k dosvědčení jeho bývalého zaměstnání), nicméně takovými svědky mohly být i jiné osoby, uvedená formulace to nevylučuje, není nijak zavádějící či nesrozumitelná. Žalobci bylo příkladmo sděleno, které osoby mohl za účelem svědectví označit, avšak žalovaná nevymezila, že by se mohlo jednat *pouze* o takové osoby. Zároveň žalobce dále poučila, že mu doporučuje, aby se pro podrobnější informace o čestných prohlášeních a jejich formulářích obrátil na Pražskou správu sociálního zabezpečení a uvedla, že v případě nepředložení požadovaných podkladů rozhodne na základě dostupných podkladů.

31. Pro úplnost soud dodává, že judikatura nějakou dobu dovozovala, že by svědky měli být přímí spolupracovníci žadatele, nicméně tento přístup byl již překonán (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 10. 2021, č. j. 1 Ads 229/2021-29). Uvedené na posuzovanou věc nemá vliv, neboť žalovaná žalobce správně vyzvala v souladu se zněním zákona a s aktuální judikaturou.
32. Žalovaná tedy poskytla žalobci s ohledem na jeho individuální situaci maximum informací, jak má v uvedené věci postupovat, ze správního spisu neplyne, že by žalobce uvedenou výzvě nerozuměl či že by se obrátil na žalovanou s doplňujícími dotazy. Není tak důvodná námitka, že se žalobci nedostalo dostatečného poučení. Žalobce na výzvu reagoval, předložil žalované své čestné prohlášení a čestné prohlášení jednoho svědka, z jeho podání je patrné, že si byl vědom požadavku uvést dva svědky, a tedy i toho, že předložené svědectví není kompletní, nicméně další svědky se mu dohledat nepodařilo.
33. V dané situaci bylo na žalobci, aby žalované přinejmenším označil v úvahu přicházející svědky a pro potřeby čestného prohlášení tyto také sám oslovil (srov. např. rozsudek NSS ze dne 29. 2. 2012, č. j. 3 Ads 168/2011-54).
34. Vzhledem k tomu, že žalobce i přes výzvu žalované doložil čestné prohlášení pouze jednoho svědka, nemohla žalovaná postupovat jinak, než že spornou dobu od 1. 7. 1980 do 31. 10. 1980 započítat nemohla, neboť podmínky dle § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení nebyly splněny. Zákon zde jasně požaduje, že je zapotřebí nejméně dvou svědků, přičemž žalobce tento požadavek nesplnil a spornou dobu v posuzované věci nebylo možné posuzovat za prokázanou. Žalovaná tedy ani neporušila povinnost řádně zjistit skutkový stav ve věci.
35. Žalobce teprve v žalobě namítal, že mu spornou dobu pojištění mohou dosvědčit například spolužáci z nultého ročníku, kteří o jeho zaměstnání věděli, případně může doložit i jejich čestná prohlášení. Tuto námitku však žalobce poprvé uvedl až v řízení před soudem, ve správním řízení jí žalované nesdělil, byť byl řádně poučen a měl možnost uvedenou důkazní návrhy ve správním řízení uplatnit. Žalobce ve správním řízení neuvedl, že kromě jednoho označeného svědka, by spornou dobu pojištění

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

mohly dosvědčit i další osoby. Žalovaná tak na takové tvrzení nemohla reagovat, ani se s ním v napadeném rozhodnutí vypořádat, čímž však nijak nepochybila. Soud pak upozorňuje, že rozhoduje podle skutkového stavu ke dni vydání napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s.ř.s.). S ohledem na to by soud tyto důkazy v řízení nemohl provádět, žalobce pak ani soudu konkrétní důkazní návrhy nevznesl a tyto případné svědky nijak neidentifikoval, ani nepředložil žádné listiny. Žalobci však nic nebrání, aby tyto důkazní návrhy uplatnil v novém řízení u žalované.

36. Další žalobní námitka se týkala protiústavnosti úpravy, podle které se za náhradní dobu pojištění považuje pouze doba studia po dobu prvních šesti let po dosažení věku 18 let. Kvůli data narození a šestiletému vysokoškolskému studiu totiž žalobci byla započítána kratší doba studia oproti vrstevníkům, čímž došlo k nerovnosti před zákonem.
37. Žalobce tuto námitku uplatnil i v námitkách, přičemž žalovaná se s ní v napadeném rozhodnutí, byť stručně, vypořádala. Odkázala totiž na závazné ustanovení § 13 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění a uvedla, že žalobci byla doba studia po 18. roku věku hodnocena v maximálním možném rozsahu 6 let, přičemž o jeho žádosti o odstranění tvrdosti bude rozhodnuto. Potud tedy napadené rozhodnutí není nepřezkoumatelné.
38. Podle § 13 odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění *za náhradní dobu pojištění se považuje též doba studia získaná před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let.*
39. Z obsahu správního spisu vyplývá, že žalobce ukončil studium na střední škole v roce 1978 ve svých 19 letech, v roce 1981 nastoupil ke studiu na vysoké škole, které úspěšně v řádné délce zakončil v roce 1987. Žalovaná při výpočtu zahrнула do doby pojištění dobu středoškolského studia do dosažení věku 18 let, která podle osobního listu důchodového pojištění žalobce spadala do období od 1. 9. 1974 do X a činila 846 dnů. Do náhradní doby pojištění pak započítala pouze dobu šesti let studia, tj. středoškolského a vysokoškolského studia, po dosažení věku 18 let žalobce, a to za období od X do 19. 9. 1977 a od 1. 9. 1981 do 5. 12. 1986, tedy dohromady šest let (v období od 20. 9. 1977 do 9. 9. 1979 žalobce pobíral invalidní důchod). Zbývající dobu vysokoškolského studia pak žalovaná nezapočetla.
40. Důchodové pojištění je součástí systému sociálního zabezpečení. Jak vyslovil Ústavní soud v nálezu ze dne 12. 4. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 12/94, každý systém sociálního zabezpečení je založen na balancování zásady solidarity a ekvivalence, z čehož plyne, že s sebou nutně nese „*zvýhodnění určitých sociálních skupin, podle toho, je-li preferováno spíše hledisko solidarity nebo upřednostňována zásada ekvivalence. Tato úprava je vyhrazena zákonodárci, který může postupovat libovolně, ale při stanovení preferencí musí přiblížet ke sledovaným veřejným hodnotám.*“ V nálezu ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 15/02, Ústavní soud dále zdůraznil, že „*určitá zákonná úprava, která zvýhodňuje jednu skupinu či kategorii osob proti jiným, nemůže být sama o sobě bez dalšího označena za porušení principu rovnosti. Je třeba dbát o to, aby zvýhodňující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech (legitimní cíl zákonodárce) a aby mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení existoval vztah přiměřenosti.*“ V oblasti sociálních práv, v nichž stát začasté přistupuje k aktivním zásahům, zákonodárce disponuje mnohem větším prostorem k uplatnění představy o přípustných mezích faktické nerovnosti (než

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

v právech občanských a politických), a proto také mnohem častěji volí preferenční zacházení.

41. Nejvyšší správní soud se úpravou obsaženou v § 13 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění již opakovaně zabýval a ve světle uvedeného přístupu Ústavního soudu došel k závěru, že úprava není protiústavní. Tento závěr pak potvrdil i Ústavní soud (usnesení ze dne 25. 3. 2020, sp. zn. II. ÚS 341/20 a usnesení ze dne 5. 4. 2023, sp. zn. II. ÚS 540/23).
42. „*Stanovení konkrétních podmínek pro vznik nároku na starobní důchod, včetně způsobu určení jeho výše, spadá do dispozice zákonodárce, který tyto podmínky může novou právní úpravou měnit i v neprospěch pojištěnců, neboť v opačném případě by nemohl reagovat na aktuální společenské, ekonomické či sociální poměry, a neměl by tak nástroje pro udržení funkčnosti systému důchodového pojištění (zabezpečení). Tímto způsobem ostatně zákonodárce několikrát v minulosti postupoval (např. při stanovení pozdějšího důchodového věku, delší doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod, jakož i při redukci náhradních dob pojištění či jejich méně výhodného zápočtu pro účely stanovení procentní výměry starobního důchodu), přičemž i v současnosti je nastavení konkrétních podmínek důchodového systému předmětem neustálého vývoje a posuzování. Zákonodárce tak může přistoupit ke stanovení přísnějších podmínek pro vznik nároku na důchod či jeho výši, avšak jak Nejvyšší správní soud připomněl již v rozsudku ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 Ads 13/2010 - 80, ústavnost § 13 odst. 2, věty druhé, zákona o důchodovém pojištění (ve znění novely provedené zákonem č. 425/2003 Sb.) by „mohla být zpochybněna pouze v případě, kdyby v něm obsažená změna týkající se hodnocení doby studia, která jde k tíži pojištěnců, byla svévolná, neracionální, neodůvodněná či diskriminační. (...) Takovým způsobem však na uvedenou změnu právní úpravy nelze nazírat. Ta totiž byla schválena za účelem sjednocení hodnocení doby studia pro účely důchodového pojištění, které doposud bylo posuzováno rozdílně v závislosti na tom, ve kterém období studium probíhalo. Dále byla uvedená právní úprava odůvodněna nutností postupně snižovat rozsah náhradních dob pojištění hodnocených pro účely důchodového pojištění, za které se neodvádí pojistné, a to v zájmu zajištění stabilizace systému důchodového pojištění“.*“ (rozsudek NSS ze dne 12. 12. 2019, č. j. 9 Ads 375/2018-38) (podtržení doplněno – pozn. soudu)
43. Zákonodárce tak k přijetí napadené úpravy vedly legitimní, racionální a odůvodněné důvody (srov. důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, 4. volební období Poslanecké sněmovny, sněmovní tisk č. 396/0, www.psp.cz). Postupoval s cílem dosažení větší udržitelnosti důchodového systému, ale také podpoření zásady ekvivalence. Po dobu studia se pojištěnci na systému důchodového pojištění nepodíleli a činil tak za ně fakticky stát, což mělo za následek znevýhodnění osob, které na systém důchodového pojištění přispívali svými odvody. I v případě žalobce byla za dobu pojištění, resp. náhradní dobu pojištění plně započtena doba studia do dosažení 18 let a poté dalších 6 let studia po dosažení 18 let. Během této doby však pojištěnci do systému důchodového pojištění nijak nepřispívali a náklady ne jejich důchody nesou dnešní ekonomicky aktivní pojištěnci. Taková situace je z dlouhodobého hlediska ekonomicky neudržitelná, proto lze snahu zákonodárce zajistit fungování systému i do

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

budoucná považovat za zcela legitimní, omezení náhradní doby pojištění na 6 let po dosažení 18 let věku lze navíc hodnotit za citlivý způsob dosahování předestřených cílů.

44. Nelze přisvědčit ani námitce žalobce, že úprava obsažená v § 13 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění je diskriminační právě v jeho případě kvůli datu narození a šestiletému vysokoškolskému studiu.
45. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 10. 2007, č. j. 6 Ads 22/2006-73 uvedl: „*k chápání ústavní maximy rovnosti před zákonem se mnohokrát vyslovil Ústavní soud. Na tomto místě je možno vzpomenout základního rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 22/92 s právní větou: Rovnost občanů před zákonem nebyla chápána jako abstraktní kategorie, ale vždy byla přičítána k určité právní normě, pojímána ve vzájemném poměru různých subjektů apod. Pokud bylo z rovnosti učiněno právo, je každý jednotlivec oprávněn, aby stát v mezích svých možností odstranil všechny faktické nerovnosti. Tato konstrukce platí pouze tehdy, uvažujeme-li rovnost jako absolutní. Rovnost relativní, jak ji mají na mysli všechny moderní ústavy, požaduje pouze odstranění neodůvodněných rozdílů. Je věcí státu, aby v zájmu zajištění svých funkcí rozhodl, že určité skupině poskytne méně výhod než jiné. Nesmí však postupovat libovolně. Zákonodárny orgán musí své rozhodnutí podložit objektivními a racionálními kritérii. V rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 12/94 pak Ústavní soud vyslovil, že každý systém sociálního zabezpečení nese s sebou zvýhodnění určitých sociálních skupin podle toho, je-li preferováno spíše hledisko solidarity nebo upřednostňována zásada ekvivalence. Tato úprava je vyhrazena zákonodárci, který nemůže postupovat libovolně, ale při stanovení preferencí musí přihlížet ke sledovaným veřejným hodnotám. V rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 4/95 Ústavní soud zdůraznil, že nerovnost v sociálních vztazích, má-li se dotknout základních lidských práv, musí dosáhnout intenzity zpochybňující, alespoň v určitém směru, již samu podstatu rovnosti. Konečně pak lze poukázat na rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 15/02, v němž Ústavní soud zdůraznil, že určitá zákonná úprava, jež zvýhodňuje jednu skupinu či kategorii osob proti jiným, nemůže být sama o sobě bez dalšího označena za porušení principu rovnosti. Zákonodárce má určitý prostor k úvaze, zda takové preferenční zacházení zakotví. Musí přitom dbát o to, aby zvýhodňující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech (legitimní cíl zákonodárce) a mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení (právní výhody) existoval vztah přiměřenosti. V oblasti práv sociálních, v nichž je stát začasť povinován k aktivním zásahům, jež mají odstranit křiklavé aspekty nerovnosti mezi různými skupinami složité rozvrstvené společnosti, disponuje zákonodárce mnohem větším prostorem k uplatnění představy o přípustných mezích faktické nerovnosti uvnitř ní (než v oblasti občanských a politických práv). Volí proto preferenční zacházení mnohem častěji.*“
46. Podmínky nároku na starobní důchod jsou formulovány obecně, není v silách zákonodárce ani v zájmu srozumitelnosti právní úpravy, aby byla upravena kazuisticky každá myslitelná situace. Z povahy věci tak podmínky nároku mohou na konkrétní případy dopadat různě. Jak sám žalobce poukázal, pro jednotlivé studijní obory je stanovena odlišná řádná délka studia (od 4 do 6 let), zákonodárce proto přistoupil ke kompromisu a za náhradní dobu pojištění uznal pouze 6 let studia po 18. roku. Co se pak týče žalobcova data narození, v obdobné situaci se nacházejí všechny osoby narozené po začátku školního roku v příslušném školním roce. Zákonodárce tak zvolil obecnou úpravu, která sice ve většině případů pokryje celou délku studia, u konkrétní osoby tomu tak však být nemusí. Tento přístup soud nicméně neshledal za

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

diskriminační, neboť spadá do manévrovacího prostoru přípustných mezí faktické nerovnosti v systému sociálního zabezpečení. Soud navíc znovu podotýká, že za dobu pojištění byla započítávána doba, kdy pojištěnec nijak do systému důchodového pojištění nepřispíval, uznání takové doby je pak nutno naopak považovat za dobrodiní státu.

47. Jak shrnul Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 Ads 13/2010-80: „objektivní důvody, pro které pojištěnec nemohl dokončit studium v šestileté lhůtě od dosažení věku 18 let, pak nelze brát při hodnocení doby studia v úvahu, avšak ani v této skutečnosti nelze spatřovat projev diskriminace, neboť jednotlivé podmínky potřebné pro vznik nároku na starobní důchod musí být formulovány obecně a nemohou pamatovat na všechny situace, které by jejich naplnění mohly objektivně bránit. K zohlednění takových mimořádných okolností slouží institut odstraňování tvrdostí při provádění sociálního zabezpečení, který je upraven v § 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.“ Soud ze správního spisu zjistil, že žalobce o odstranění tvrdosti v posuzovaném případě požádal a je na správním orgánu, aby se s touto žádostí vypořádal (k rozhodnutí o žádosti je příslušný ministr práce a sociálních věcí), to však již není předmětem tohoto řízení.
48. Za diskriminační tedy nelze považovat úpravu, podle které není jako doba pojištění zohledněna celá doba studia žalobce, během které nijak nepřispíval do systému důchodového pojištění a činil tak za něj stát. Naopak právě tato skutečnost je legitimním důvodem pro omezení doby, která je zohledněna pro účely důchodového pojištění, neboť takové opatření má za následek snižování znevýhodnění osob, jež do systému na rozdíl od žalobce přispívaly svými odvody (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 27. 9. 2018, č. j. 32 Ad 11/2017-23). Ani objektivní důvody, pro které žalobce nemohl dokončit studium v šesti letech po dovršení 18. roku, nezpůsobují protiústavnost úpravy. Podmínky pro nárok na starobní důchod musí být formulovány obecně a nemohou pamatovat na všechny situace, které by jejich naplnění mohly bránit. V oblasti sociálních práv má zákonodárce širší prostor k uplatnění preferenčního zacházení, což uplatnil právě v případě omezení započitatelné doby studia. Soud proto nepřisvědčil ani této žalobní námitce.
49. K námitkám, které žalobce nad rámec žalobních námitek uplatnil v replice podané dne 15. 5. 2024 (tj. námitka ohledně průtahů a nedodržení lhůt ve správním řízení, povaha tzv. nultých ročníků, dluhy na pojistném po dobu výkonu OSVČ), soud pro jejich opožděnost nepřihlédl, neboť byly uplatněny po lhůtě k podání žaloby. Přitom se nejedná o rozvinutí žalobních bodů uplatněných v žalobě, ale o zcela nové žalobní body. Lhůta k podání žaloby podle § 72 odst. 1 s.ř.s. uplynula dnem 19. 3. 2024, přičemž dle § 71 odst. 2 s.ř.s. rozšířit žalobu o další žalobní body lze jen ve lhůtě pro podání žaloby.
50. Na základě shora uvedeného soud neshledal žalobu důvodnou, a proto ji dle § 78 odst. 7 s.ř.s. zamítl.
51. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 a 2 s.ř.s. Žalobce neměl ve věci úspěch, proto mu náhrada nákladů řízení nenáleží, a žalované nenáleží ze zákona.

Poučení:

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 7. února 2025

Mgr. Kateřina Peroutková v. r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje S.T.